

voor andere lokaal-historische studies. De diepgravende benadering vanuit verschillende disciplines levert veel op. Het hierboven al genoemde ontstaan bijvoorbeeld van Beverwijk *naast* het oudere Agathenkerke is het resultaat van een confrontatie van de schriftelijke met de archeologische bronnen, zoals de kenschetsing van Beverwijk als stad in economische zin naast archiefstukken voor een belangrijk deel steunt op topografisch onderzoek. Vermeldenswaard is ook de meerwaarde die wordt verkregen door bestudering van de manier waarop schriftelijke bronnen zijn overgeleverd. Voorbeelden daarvan zijn de huidige aanwezigheid van de stadsrechoorkonde van 1298 in het archief van Beverwijk, die bevestigt dat het stadsrecht in 1299 niet werd ingetrokken; uit de archiefgeschiedenis van een uitgifteorkonde van huiserven uit 1298 kan worden geconcludeerd dat ambachtsheer Wolfert van Borsele (mede) begunstigde en belanghebbende moet zijn geweest. Een sterk punt is voorts dat de lokale bevindingen steeds tegen bovenlokale ontwikkelingen worden afgezet. Het boekje is dus niet uitsluitend interessant voor inwoners van Beverwijk, maar zeker ook voor allen die belangstelling hebben voor de middeleeuwse geschiedenis van het graafschap Holland of voor het ontstaan en de ontwikkeling van middeleeuwse steden in het algemeen.

Een punt van kritiek betreft een terminologische kwestie. Onlangs betoogde Th. Veen dat het gebruik van de term 'stadsrecht' de voorkeur verdient boven 'stadskeur'. Een reden om de term 'stadskeur' te vermijden, is de verwarring die kan ontstaan met de door stedelijke overheden opgestelde verordeningen, die veelal 'keuren' worden genoemd. In de hier besproken publicatie is kennelijk bewust gekozen voor een consequent gebruik van 'stadskeur'. Het is jammer dat in het boekje nergens aan de discussie rond die term wordt gerefereerd, terwijl in een voetnoot wel nieuwe argumenten voor het gebruik van 'stadskeur' worden aangedragen.

Hildo van Engen

W. Blockmans, W. Prevenier, *De Bourgondiërs. De Nederlanden op weg naar eenheid, 1384-1530* (Monografieën over Europese cultuur 11; Amsterdam: Meulenhoff, Leuven: Kritak, 1997, 288 blz., f44,90, ISBN 90 290 5528 6 (Meulenhoff), ISBN 90 6303 715 5 (Kritak)).

The latest collaboration by Professors Prevenier and Blockmans is a development of their 1988 volume, *In de ban van Bourgondië*. Although the broad framework and chronological boundaries are retained from the earlier work, the extent of the revisions made by the two authors, both in terms of the rewriting of existing material and the incorporation of a broad range of new perspectives, is very considerable.

The opening chapter considers a number of contexts behind the development of Burgundian power in the Low Countries, including the earlier history of the lands which would eventually come under ducal rule, and the parallel emergence of centralising states elsewhere in later medieval Europe. In the analysis of the reign of Philip the Bold which follows, the role of the duke in establishing Valois authority in the Low Countries occupies the foreground. The reign of John the Fearless and the first few years of that of his son, Philip the Good, are seen as an ambivalent period when Francocentric policies were pursued alongside the development of Burgundian power in the ducal dominions. The decisive events in the history of the Low Countries fell, therefore, not in the reign of Philip the Bold or in the months following the death of John the Fearless, but in the later 1420s and 1430s, when territorial expansion went hand-in-hand with a policy of neutrality towards powerful neighbours. The central period of Burgundian achievement, situated here between 1440 and the early years of Charles the Bold's government, is then examined in two linked chapters which emphasize the importance of external peace, the processes whereby Burgundian authority was consolidated, and the relative economic

prosperity of the Low Countries which underpinned other developments. The book closes with a consideration of the crises that assailed Burgundian authority from 1465 to 1492, when the balance between local privilege and state power was less heavily weighted in favour of the latter, and the second heyday that followed to 1530. Although political matters in their social and economic contexts form the backbone of this book, the salient features of the cultural and religious history of the Burgundian Netherlands are not neglected.

The sub-title of this study has a Pirennean quality, echoing the unifying influence attributed to the Valois dukes by the great Ghent historian in his *Histoire de Belgique*. The theme of unity is handled with sensitivity: the road and the obstacles along it are the main preoccupation of the authors, rather than the destination, which in many respects would not be reached until much later. The institutions and personnel of Burgundian government in each of the duke's dominions receive due attention, from Philip the Bold's first efforts to streamline government in the duchy of Burgundy after 1363 to the much more ambitious reforms of his great-grandson over a century later. However, perhaps the greatest contribution of the book lies in its close focus upon the collaboration between urban groups in power and the ducal elite — a collaboration which is identified as a defining feature of Burgundian state formation. John the Fearless's charm offensive in Flanders after 1405 appears as an early manifestation of a policy which, under Philip the Good, would develop into a complex clientage system of influence and favour marked very often by the quest for private gain rather than the public good, and by the oppression of those excluded from power in urban society. It is perhaps in this context that the concept of a Burgundian theatre state (32, 67, 127), first borrowed by these authors from the work of Clifford Geertz, is best understood. State ritual in a civic setting magnified the ruling dynasty, and celebrated the choice which urban groups in power had made to participate in the Burgundian project.

The place of the Burgundian dominions in European politics emerges as the other great theme of the book. Relations with the Empire and the kingdom of England are necessarily considered, but the discussion of relations with the kingdom of France stands out in particular. In contrast to an older school of thought, which considered the murder of John the Fearless as a turning point in Franco-Burgundian relations, this study emphasizes continuities rather than rupture (on Montreuil, see especially 81). Ducal aspirations in France may have been at their height under Philip the Bold and John the Fearless, for example, but they remained significant under Philip the Good (133). Whether one considers centralised institutions (129), indirect taxation (148), or even the concept of 'monarchie als een show' (32), French models emerge as significant influences in the process of Burgundian state formation. Here, as elsewhere, this work provides a rounded picture of Burgundian political development.

This book is accompanied by an up-to-date bibliography, valuable notes, maps, tables and a selection of stimulating illustrations. It will be welcomed by students and teachers alike as a rigorous and wide-ranging introduction to the history of the Burgundian Netherlands.

G. Small

B. A. M. Ramakers, *Spelen en figuren. Toneelkunst en processiecultuur in Oudenaarde tussen Middeleeuwen en Moderne Tijd* (Dissertatie Nijmegen 1996; Amsterdam: Amsterdam university press, 1996, viii + 507 blz., f72,-, ISBN 90 5356 230 3).

De Oudenaardse ommegang overtrof — er zijn diverse indicaties die daarop wijzen — alle andere in de Nederlanden in luister en verbeeldingselementen. Bovendien is het plaatselijke archief rijkelijk van bronnen voorzien. Dit biedt een uitgelezen mogelijkheid om deze vroege vorm van georganiseerd religieus stadsspektakel met zijn vele cultuurhistorische aspecten te